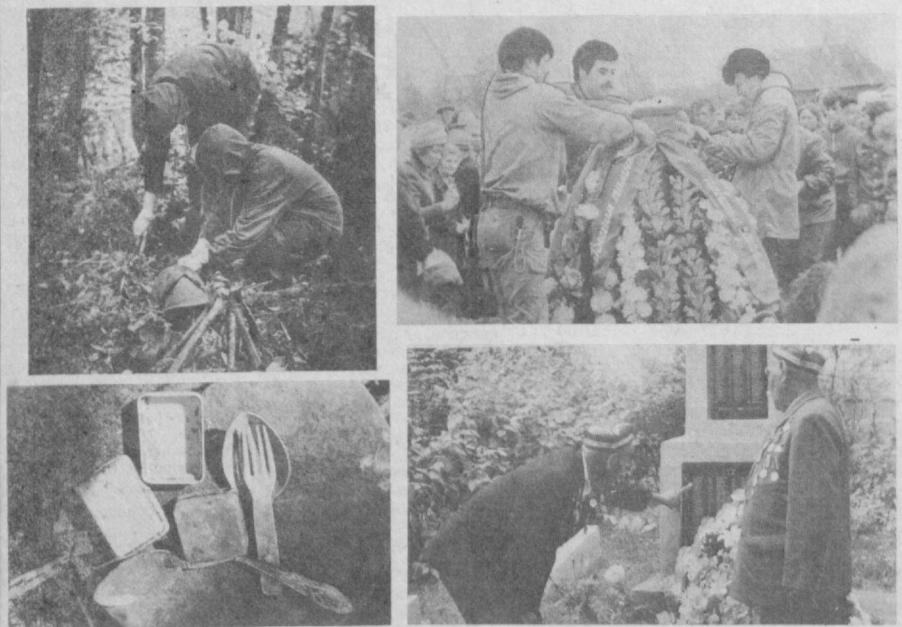

• «Прометей» даъват этади •

ХОТИРАНИ АРДОҚЛАНГ!

Ўзбекистон тарих ва маданият ёдгорларини сақлаш жамияти Тошкент облости Советидаги «Прометей» қидирув клубинин иши бошлаганинга салсан түрл ўйл бўлди. Бу вақт мобайнида клуб ачганина ишларни амалга ошириди. 1986 йилдан бошлаг Украина ССР Чернигов областига ҳар йили маҳсус сафарлар узвирига бошлианди. Сафарларнинг мақсади — уруш ўйлари облостимиздан, умуми республиканадан фронтига кетиб. Чернигов обlastida ҳалол бўлган ва дафи этилган юзлаб жангириларни тақдирни ҳақида қарнишод-гуруларига хабар берни, уларниң қабрларига борни, мархумлар хотирасини ёт этиш эди.

Клубимиз нафасат Чернигов облости билан, балки Иттифоқимизнинг 12 шахар ва обlastlari билан ҳам баҳам жиҳат иши олиб бормоқда. Натижада ўйлаб юртошларимизнинг қабрлари аниқлашадиги. Бугунча «Прометей» клуби 38 ойлага улардин оталари, бобборлар қаерда ҳалол бўлганиларни ва дафи этилганларни ҳақида маълумот тошина кўмаклашди, 39 иши оталарининг қабрларини зиёрит қилиб келдилар.

Хозир Узлар Ватан урушида ҳалок бўлган юртошларимиз хотирасига ўрнатилган 50 дар ортиқ ёдгорликлардаги иши ва фамилияларни ўрганиб, улардин жанговар жисматлари ҳақида маълумотлар изланамиз.

Қидирув иши осон эмас. Унга бъязан ўйлаб, олиб вақт кетади.

Янгиўл районе «Коммунизм» колхозида истиқомат қиливчи Узлар Ватан уруши қатнашчиси, меҳнат ветерани, кекса педагог, колхоз Шон-шурхат музейи раҳбари Шермат ака Бегматов воқеаси бу борада анча ибратли. Олдимма кейин фронти жунбат кетган 5 ака-уқадиға фақатига Шермат ака уйига омон кайди. Колгалиларни бедарик кетиши. Йиллар ўти. Ш. Бегматов ака ва укаларининг кейинги тақдирларидан бебахар эканлигиндан изтироб чекарди. Қаердайкин улар? Қабрлари борини, лояқлан!

Уйда сақланган хатда кенжека укалаши Алмат Бегматов Калинин обlastida Деркитино қишилодига ҳалол бўлганинги ўзиган эди. Шермат ака уша қозони бизга олиб келди. Биз Калинин обlastи ҳарбий комиссариатига ҳат ўйлади. Оддининг натижага бўлмади, ҳатто ҳавоз ҳам келтаган ўй. Иккича марта кайта ёзди. Мудофава министрлигининг Марказий архивига ҳам муружаот қилинди. Нихояни жавоб келди. Лекин унда Калинин обlastida Алмат Бегматовининг қабри ўйларига айтилган. Псков обlasti мурожаат қилинишни маслаҳат бериншанди. Псков обlastи ҳарбий комиссариатига ҳат ёзди. Бир йилдан сўнг олинган жавобда Псков обlasti ҳарбий комиссариати

қидирув бошлагани ҳақида хабар қилиди. Кейинроқ Алмат Бегматовининг қабри Пскov обlastining қишилодига Невель райони, Новоховановский қишилодига Совети териториясида эканлигини маълум килишиди. Невель райони ҳарбий комиссари майор Ирибанов қабринга фотоси ратни ҳам юборди.

Шермат ака хатни ва расмии кўриб инглаб юборди. Кўнгумтаги уйдан сафарга отланди. 1988 йилнинг ўзида жанговар бўлган ака Юсуфжоев билан уни Невель районидаги илчи кутубхонаси олиши. Қишилодига ахли уларга Алмат Бегматов ҳақида сўзлаб берниб, қабрини зиёрит қилини олиб борниди.

Ш. Бегматов уласи ётган жойдан бир ҳозури тупроқ олиб кайди. Ҳозирги кунда бу тупроқ колхоз музейидага Шермат аканинг ўйдага сақламоқда. Фарзандлари, неваварларига у ҳаминча ана шу сафари ҳақида қайта-кайта ганирлаб беради...

Шермат акага ўхшаб, ўз яқини кишиларни тақдирни ҳақида бирор ҳабар тошини, қабрларни зиёрат қилиб келишини иктилоб юргазлаб озими? Қанин энди, ҳаммаларига ёрдам беролсан! Афсуски, оддимнада ҳали жуда кўнгуммаган ишлар, муаммолар бор. Агарда партия ва совет органлари, комомоллар, ветеранлар, педагоглар ва ўзувчиликлар бирга ўтишни ҳам бўлиб кўшишадиги эди...

Утимининг тарихи, мархумлар хотираси — бебаҳо ҳазини. Лекин бу ҳазинага эътиборимиз етарли даражада.

Вайронга ҳолга келган ёдгорликлар, ёз ҳолига ташлаб ўйланилган кескин отоналар, булгатилган қабрлар: кушнудудаги ободзислини сурбетлик. Булар қаердан пайдо бўлятилди? Утимининг тарихи, хотирасига унча аҳамият бермай қўйганимиз оқибати эмаснинг бўлар? Хотирага хурмат руҳида тарбия тонгланларигина севишга, бирорлар дардига шерни булишига, анигнишадиги.

Қидирув ишмизмиз ишоюнда мушкул, чекиси. Лекин бу ишни доимо олий, мухаддас бурчимиз, деб ҳисобласизмиз. Оддимлардаги эса биргина илтимосимиз: атрофингизадиги тарихий ва маданий ободзислини, уруши қурбонларига ўтнитилинг ёдгорликларига, қабристонларига ва одамларга мөхрини ва садоқатни бўлинг. Ёдгорликлар пойндан гуллар аrimasim, уршудан омон қайтган ва қуандан-кунга камалиб боряйтган оқсоқолларимиз эгасиз ва қаровсиз қолган ёдгорликларини кўрни, дилларда рохнижаси.

Зарифа ЭШМИРЗАЕВА, тарих ва маданият ёдгорликларини сақлаш жамияти обlasti Совети номидаги «Прометей» ишларни ҳақида.

♦ СУРАТЛАРДА: Запорожье шаҳрида ташкил этилган «Понсик» штаби азольори флоатини ҳақида қилювчи лавкалар; Ш. Бегматов ўз жанговар дусти Р. Юсуфжоев билан ўтишни дафи этилган бирорларни қабри.

В. Лившиц фотолари.

АБДУЛЛА АВЛОНИЙНИ ЭСЛАБ

Шу кунларда шахримизда Узбекистон бутун ҳаётини, билими ва маҳоратини меҳнаткаш ҳақиқати оммаси манбаатлари йўнлида сарфланган оташин коммунист, олим, жамоат арбоби, пешадиги адабий кечаларни ҳам юборди.

Шермат ака хатни ва расмии кўриб инглаб юборди. Кўнгумтаги уйдан сафарга отланди. 1988 йилнинг ўзида жанговар бўлган ака Юсуфжоев билан уни Невель районидаги илчи кутубхонаси олиши. Қишилодига ахли уларга Алмат Бегматов ҳақида сўзлаб берниб, қабрини зиёрит қилини олиб борниди.

Шермат акага ўхшаб, ўз яқини кишиларни тақдирни ҳақида бирор ҳабар тошини, қабрларни зиёрат қилиб келишини иктилоб юргазлаб озими? Қанин энди, ҳаммаларига ёрдам беролсан! Афсуски, оддимнада ҳали жуда кўнгуммаган ишлар, муаммолар бор. Агарда партия ва совет органлари, комомоллар, ветеранлар, педагоглар ва ўзувчиликлар бирга ўтишни ҳам бўлиб кўшишадиги эди...

Утимининг тарихи, мархумлар хотираси — бебаҳо ҳазини. Лекин бу ҳазинага эътиборимиз етарли даражада.

Вайронга ҳолга келган ёдгорликлар, ёз ҳолига ташлаб ўйланилган кескин отоналар, булгатилган қабрлар: кушнудудаги ободзислини сурбетлик. Булар қаердан пайдо бўлятилди? Утимининг тарихи, хотирасига унча аҳамият бермай қўйганимиз оқибати эмаснинг бўлар? Хотирага хурмат руҳида тарбия тонгланларигина севишга, бирорлар дардига шерни булишига, анигнишадиги.

Қидирув ишмизмиз ишоюнда мушкул, чекиси. Лекин бу ишни доимо олий, мухаддас бурчимиз, деб ҳисобласизмиз. Оддимлардаги эса биргина илтимосимиз: атрофингизадиги тарихий ва маданий ободзислини, уруши қурбонларига ўтнитилинг ёдгорликларига, қабристонларига ва одамларга мөхрини ва садоқатни бўлинг. Ёдгорликлар пойндан гуллар аrimasim, уршудан омон қайtган ва қуандан-кунга камалиб боряйтган оқсоқолларимиз эгасиз ва қаровсиз қолган ёдгорликларини кўрни, дилларда рохнижаси.

Зарифа ЭШМИРЗАЕВА, тарих ва маданият ёдгорликларини сақлаш жамияти обlasti Совети номидаги «Прометей» ишларни ҳақида.

♦ СУРАТЛАРДА: Запорожье шаҳрида ташкил этилган «Понсик» штаби азольори флоатини ҳақида қилювчи лавкалар; Ш. Бегматов ўз жанговар дусти Р. Юсуфжоев билан ўтишни дафи этилган бирорларни қабри.

В. Лившиц фотолари.

700412 СЧЕТИГА

КЕКСАЛАР ҲАМ ЧЕТДА ҚОЛМАДИ

♦ ТОШКЕНТ тўқимачилик комбинатини партия комитети М. Муродов милий курашни ташкил этилган тарихий тақдирини ҳақида.

— Пўлни кимга топшириш керак?

— Посьинларни ким кабул қилипти? — деган саволлар билан мурожават килишадиги.

Корхоняди бирча ўйлаб ҳалом меҳнат қилип, эндиликда кессанлик пенсияга чиқсан Анна Петрова за Дора Бергер каби кўллаб сабин тўкӯччалирни ҳақида.

— Посьинларни ким кабул қилипти? — деган саволлар билан мурожават килишадиги.

Тарси ҳақида кессанлик пенсияга чиқсан Анна Петрова за Дора Бергер каби кўллаб сабин тўкӯччалирни ҳақида.

— Кўнгурмизга ўйни милий тақдирини ҳақида.